

60 GODINA ARHIVA BOSNE I HERCEGOVINE I NJEGOVI ARHIVISTI

Mina Kujović *

UDK: 930.25(497.15)

Mina Kujović: 60 godina arhiva Bosne i Hercegovine i njegovi arhivisti. Tehnični in vsebinski problemi klasičnega in elektronskega arhiviranja. Zbornik referatov z dopolnilnega izobraževanja, Maribor 6/2007, str. 266-272.

Izvirnik v bosanščini, izvleček v bosanščini in angleščini, povzetek v angleščini.

Ovaj prilog se odnosi na arhiviste u Arhivu Bosne i Hercegovine od osnivanja, 1947. do 2006. godine. Analizirana je njihova brojnost, obrazovanje te načini i mogućnosti sticanja stručnog arhivskog znanja, dobivanja viših zvanja kao i uvjeti u kojima su radili.

UDC: 930.25(497.15)

Mina Kujović: 60 Years of Archive of Bosnia and Herzegovina and its Archivists. Technical and Field Related Problems of Traditional and Electronic Archiving. Conference Proceedings, Maribor 6/2007, pp. 266-272.

Original in Bosnian, abstract in Bosnian and English, summary in English.

This article refers to archivists in the Archive of Bosnia and Herzegovina since it was founded in 1947, until the present day. Here is an analysis of their education, ways and possibilities of acquiring professional knowledge and getting higher clearance levels, as well as conditions of their work environment.

UVOD

Tradicija čuvanja pisane riječi na bosanskohercegovačkim prostorima veoma je stara, ali nažalost, historijske okolnosti nisu omogućile da budu i sačuvani svi pisani spomenici o našoj daljoj, a djelomično i bližoj prošlosti. Područje Bosne i Hercegovine u prošlosti, kako onoj davnoj tako i nedavnoj je uvijek bilo poprište ratova koji su ostavljali razorene gradove i uništene kulturne spomenike, naročito one pisane koji su lako stradali od požara, vode ili su odnošeni u druge susjedne države.

Posljedica čestih ratovanja na našem prostoru je činjenica da oskudijevamo sa pisanom građom iz perioda srednjeg vijeka i 400 godina osmanske uprave. Sačuvana je građa nastala djelovanjem bosanskohercegovačkih najviših organa vlasti i uprave za period od austrougarske okupacije u Bosni i Hercegovini, 1878.-1918. i perioda između dva svjetska rata kad je Bosna i Hercegovina bila u sastavu Kraljevine SHS/Jugoslavije, zahvaljujući činjenici da je odlagana u dobro osigurane prostore zgrade Zemaljske vlade u Sarajevu.¹

* Mija Kujović, arhivist, Arhiv Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina.

¹ Zgrada Zemaljske vlade zidana je u nekoliko faza, 1884.-1886., 1897., 1905. dok zgrada Arhiva Bosne i Hercegovine nije nikad napravljena. Zemaljska vlada za Bosnu i Hercegovinu nekoliko puta se iz Sarajeva obračala Zajedničkom ministarstvu finansija u Beču- Odjeljenju za BiH sa zahtijevom da se zbog velike količine građe sazida arhivska zgrada za njen smještaj i adekvatno čuvanje. Zgrada nikad nije sazidana a 1909. godine iz Beča su na adresu Zemaljske vlade stigle upute o škartiranju građe kojoj je istekao rok čuvanja. (E. Radosavljević, Instrukcije Zemaljske vlade za BiH iz 1909. godine za izlučivanje bezvrijednog materijala iz registratura, U Glasniku arhiva i DAR BiH, XXV, Sarajevo 1985., 73-81.

Arhiv Bosne i Hercegovine osnovan 12. decembra 1947. godine kao Državni arhiv Bosne i Hercegovine² već je početkom 1948. godine primio svoje prve korisnike.³ Tek osnovani Arhiv preuzeo je brigu nad pisanom građom smještenom u depoima zgrade Vlade Bosne i Hercegovine koja je nastala radom najviših i viših organa vlasti i uprave nastalih u periodu od 1878. do 1945. godine. Arhiv je ubrzano preuzimao i građu ukinutih organa vlasti, društveno-političkih organizacija, i drugih organa uprave nastalu u prvim poratnim godinama nakon 1945., bez prethodnog odabiranja i izlučivanja bezvrijedne registrarske građe.⁴ Uskoro su svi raspoloživi depoi u zgradi Vlade BiH pa i hodnici bili zatrpani građom koju je trebalo evidentirati, izdvojiti onu bezvrijednu, arhivistički je srediti i obraditi kako bi mogla biti dostupna za istraživanje.

Pedesetih godina Arhiv Bosne i Hercegovine je dobio «depo», odnosno, ne uvjetne prostorije u suterenu zgrade pravosudne Palate, a danas raspolaže prostorom na četiri lokacije i brine o 25000 dužnih metara arhivske građe raspoređene u preko 400 arhivskih fondova.⁵

Kako Arhiv BiH već 60 godina djeluje u nenamjenskom prostoru (što podrazumijeva često premiještanje, iznošenje, spuštanje i preseljenje građe) obavljanje arhivskih poslova kao što su sređivanje i obrada građe ali i njeno izdavanje korisnicima na istraživanje uvijek je bio zahtijevan i, često, fizički naporan posao kojeg nisu bili pošteđeni ni najstručniji uposlenici arhivisti i arhivistkinje Arhiva BiH.⁶

² Uredba Vlade NR BiH o Državnom arhivu, Sl. List NR BiH 50/47.

Uredba Vlade NR BiH od 12. 12. 1947. kojom je osnovan Državni arhiv Bosne i Hercegovine, uslijedila je nakon čitavog niza državnih i republičkih propisa o registrowanju, čuvanju, prikupljanju, sređivanju i obradi arhivske građe i to je značilo odlučan zaokret na području zaštite našeg kulturnog naslijeđa. Uredba je propisala da ... Državni arhiv ima zadatak da skuplja, sređuje, čuva i po propisanim uslovima omogućuje proučavanje arhivskog materijala koji se odnosi na državni život i razvitak, kao i privrednu, političku i kulturnu istoriju naroda.

³ Među prvim korisnicima arhivske građe u Državnom arhivu BiH bio je i nobelovac Ivo Andrić koji je istraživao arhivski fon nastao djelovanjem Austrougarskog generalnog konzulata u Sarajevu, 1850-1880.

⁴ U nestašici sirovina za proizvodnju papira korištena je i registratorska građa koja se našla kod stvaralaca pa je uprava Državnog arhiva smatrala da je glavni zadatak arhivske službe da se građa spasi od propadanja a onda su generacije arhivista radile na odabiranju arhivske građe i izlučivanju bezvrijednog materijala. Opširnije u radovima Kasima Isovića o radu Državnog arhiva BiH objavljenim u Glasniku arhiva i društva arhivista BiH.

⁵ Arhiv BiH danas raspolaže sa 400 fondova i zbirki ili u količini oko 25000 dužnih metara arhivske građe.

Arhiv koristi smještajne prostorije na četiri lokacije (zgrada Predsjedništva, Zgrada Rektorata Univerziteta u Sarajevu, Zgrada Vlade F BiH, Zgrada prijateljstva između Grčke i BiH - Objekat 3, Smještajni prostori (depoi) su, uglavnom, suterenski i podrumski dakle nenamjenski i neuslovni.

(Iz izvještaja o radu Arhiva BiH za 2005. godinu).

⁶ Radni uvjeti u Arhivu BiH nikad nisu bili dobri, jer je Arhiv smješten u suterenskim prostorima na četiri lokacije. Ovo je iziskivalo česta selenja odnosno premiještanje građe sa jedne lokacije na drugu ili iznošenje i vraćanje građe (knjiga i fascikli) na obradu ili korištenje iz podrumski prostorija u prizemlje zgrade.

Manipulativno osoblje nikad nije bilo brojno, a materijalni uvjeti u Arhivu nisu dozvoljavali da se za teže poslove angažiraju pomoćni radnici, zbog toga su sve fizičke poslove obavljali uz manipulante, arhivski tehničari, a često i arhivisti.

Arhivisti su povremeno radili i u depima odnosno podrumima, jer je bilo teško svakodnevno iznositi građu na sređivanje.

U Arhivu BiH je bila praksa da se Preseljavanje građe iz depoa u depo ili iz jedne zgrade u drugu odvijao putem tzv. radnih akcija u kojima su učestvovali svi osim direktora i bolesnih. Nisu bili pošteđeni ni arhivistkinje pa ni rukovoditeljice odjeljenja. Svi smo ravnopravno učestvovali u akcijama bez materijalne nadoknade. Utorica ovog priloga je učestvovala na bezbrojnim akcijama premještanja i prenošenja građe.

Higijensko-tehnička zaštita zdravlja zaposlenih u Arhivu BiH, kao ni u drugim arhivima nije postojala.

ARHIV BOSNE I HERCEGOVINE I ARHIVISTI

Od 1955. do 2006 godine duže ili kraće vrijeme u Arhivu BiH radili su: 16 arhiviskinja i 11 arhivista, ukupno 29. Jedan od njih je magistar arhivistike, 8 ih je steklo zvanje arhivski savjetnik, a 6 viši arhivist, dok su ostali bili samo arhivisti odnosno inženjeri konzervatori.

Prije posljednjeg rata (1992.-1995.) Arhiv je imao 54 uposlenika, od toga su njih 12 bili arhivisti, a otpočeo je 1947. bez i jednog stručnog arhivskog radnika.

Danas u Arhivu BiH radi 12 uposlenika: 4 sa VSS, ⁷ 7 sa SŠS, i jedna spremačica.

Zbog nedostatka obrazovanog arhivskog kadra u prvim godinama djelovanja Državnog arhiva BiH, bili su angažirani honorarni radnici, penzionirani administrativni službenici.

Nedostatak arhivskog kadra u prvim godinama rada u Arhivu BiH Kasim Isović,⁸ jedan od prvih arhivista u Arhivu BiH ovako je opisao:

*Zamašan, komplikovan i zamoran, uz to i po zdravlje štetan posao radili su niz godina isključivo honorarni službenici - penzioneri, jer se drugi, mlađi i fakultetski obrazovani službenici nisu u početku mogli angažovati. Dolazak ovih počeo je tek 1955. godine i sve do 1959. njihov broj nije se peo iznad tri. Otuda rezultate rada, koji su uglavnom, doveli do toga da građa na kojoj se radilo bude naučno pristupačna, treba ocijeniti visokom ocjenom.*⁹

Prvi arhivisti ¹⁰ u Arhivu BiH zaposlili su se tek u drugoj polovini pedesetih godina prošlog stoljeća.

Od 1955. do 1960. godine u Arhivu BiH radili su sedam arhivista, a do 1970. primljeno ih je još troje. Od 1980. do 1991. bila je velika generacijska smjena, jer je u ovom razdoblju primljeno četrnaest mladih visokoobrazovanih ljudi, a od 1991. do 2005. samo pet.¹¹

Problem nedostatka stručnog arhivskog kadra, a naročito arhivista u Arhivu BiH prisutan je od njegovog osnivanja kao, uostalom, u cijeloj arhivskoj službi u Bosni i Hercegovini. Školovanih arhivista je uvijek bilo malo.

⁷ Dva su magistri arhivistik (jedan od njih je na dužnosti zamjenika direktora Arhiva BiH), dva arhivski savjetnici.

⁸ Kasim Isović je završio istoriju na Filozofskom fakultetu u Sarajevu. U Državni arhiv BiH primljen je 1955. godine I tu je ostao do odlaska u penziju. Izveo je generacije arhivista a sam je svojim stručnim radom I prilozima objavljenim u našim arhivskim časopisima dao veliki doprinos arhivskoj praksi I teoriji. Povodom 60 godina rada Arhiva BiH u povodu obilježavanja tog jubileja, priprema se publikacija objedinjenih stručnih radova prvog arhiviste i prvog višeg, arhiviste odnosno, prvog arhivskog savjetnika. Arhivu BiH, Kasima Isovića.

⁹ Isović, K. Državni arhiv Narodne republike Bosne i Hercegovine (Osnivanje, rad i stanje) Glasnik arhiva i društva arhivista BiH, knj. I Sarajevo, 1961. 176

¹⁰ Arhivist, arhivistkinja je osoba koja je završila VŠS - najčešće fakultet društvenih nauka i kroz druge vidove edukacije kao što su seminari, stručni ispiti, savjetovanja i sl. osposobljena da u arhivskoj ustanovi (arhivu) obavlja stručne arhivske poslove. U stručne arhivske poslove spadaju: nadzor građe u nastajanju, preuzimanje, sređivanje, obrada i izdavanje na korištenje u naučne i druge svrhe arhivske građe, objavljivanje građe i informativnih pomagala (inventari, regesta, katalozi), kompjuterska obrada arhivske građe, prezentacija - pripreme izložbi i kontakti sa korisnicima, medijima i još niz drugih poslova "po potrebi" karakterističnih za svaki pojedini arhiv.

¹¹ Vodič Arhiva Bosne I Hercegovine, 456-459; Nisu računati direktori. Za 60 godine u Arhivu BiH smjenilo ih se pet. Četvorica su bili historičari. Jedan od njih je bio doktor historije, a sadšnji je magistar arhivistike.

Arhivisti koji su radili u Arhivu BiH od 1955. do 2006. godine završili su sljedeće fakultete:¹²

Filozofski fakultet:

• grupa istorija	17
• grupa germanistika	2
• grupa etnologija	2
• grupa srpsko-hrvatski	1
• grupa arhivska informatika	1
Pravni fakultet	3
Prirodno-matematski fakultet	
inženjer hemije	2
Nepoznato	1

OBRAZOVANJE ARHIVISTA U ARHIVU BOSNE I HERCEGOVINE

Obrazovanje kadrova za arhivsku djelatnost spada u jedan od najvećih problema arhivske službe u Bosni i Hercegovini, pa i Arhiva BiH. Arhivska služba u Bosni i Hercegovini nikad nije bila popunjena s dovoljno osposobljenog kadra, jer arhivistika nikad nije na zadovoljavajući način ušla u nastavne programe.¹³

Edukacija arhivskog kadra, a naročito arhivista, za složene arhivske poslove odvijalo s kroz različite vidove:

- pripravnički staž, pripravnički ispiti;
- stručni arhivistički (državni) ispiti;
- arhivski kurs pri Arhivu Srbije u Beogradu;
- obrazovanje uz rad;
- republička savjetovanja;
- savezna, međurepublička savjetovanja;
- stručni kolegij;
- seminari, boravci u razvijenijim arhivskim centrima u SFRJ;
- boravci u arhivima u inostranstvu.

Pod stručnim osposobljavanjem arhivista u Arhivu BiH podrazumijevala se obuka pripravnika u trajanju od godinu dana i nakon toga polaganje pripravničkog

¹² Podaci iz matične evidencije Arhiva BiH.

¹³ U jednom periodu (1983. do 1986.) pri Prvoj gimnaziji u Sarajevu u okviru tzv usmjerenog obrazovanja školovali su se učenici za zanimanja arhivski tehničar i arhivski manipulant. Arhivistiku su slušali studenti na Filozofskom fakultetu u Sarajevu u okviru predmeta Pomoćne istorijske nauke. Danas je to predmet Uvod u historiju. Praksa se sastojala u jednoj posjeti Arhivu BiH i jednoj posjeti depou da studenti vide kako izgleda arhivski depo. Danas se arhivistika sluša na filozofskim fakultetima u okviru studija istorije u: Sarajevu, Tuzli, Mostaru i Bihaću ali arhivi nemaju uvjete da studentima omoguće i praktične vježbe.

ispita. Program obuke pripravnika utvrđivao je rukovalac (šef) odjeljenja u kojem je je novi kandidat trebao da radi.

Nakon provedenog jednogodišnjeg pripravničkog staža kandidati su pred komisijom, formiranom u Arhivu BiH, polagali pripravnički ispit. Ispit se sastojao od usmenog dijela (poznavanje arhivske teorije i kancelarijskog poslovanja) i pismenog (opis poslova obavljenih tokom pripravničkog staža). Dalje osposobljavanje za rad sticao se uz upute i savjete iskusnijih radnih kolega, kroz stručnu literaturu, seminare i savjetovanja kako ona u Bosni i Hercegovini tako i ona na saveznom nivou.

Arhivisti koji su prošli pripravnički staž i položili pripravnički ispit bili su obavezni da nakon pet godina rada u Arhivu BiH polažu stručni arhivistički ispit. Stručni ispiti su se polagali u Arhivu BiH pred Komisijom za polaganje stručnih ispita i sticanje viših zvanja u arhivskoj struci. Ispiti su se sastojali iz općeg i stručnog dijela. U općem dijelu kandidati su polagali Ustav SFRJ, strain jezik i historiju, a iz stručnog: arhivistiku i kancelarijsko poslovanje. U okviru ispita kandidat je bio obavezan napisati pismeni rad iz arhivistike. Najčešće je to bio vodič ili inventar za fond koji je kandidat za polaganje ispita sam sredio, odnosno obradio.

Stručni arhivistički ispit priznavao se i kao državni ispit.

Polaznici arhivskog Tečaja pri Arhivu Srbije nisu morali polagati stručne ispite jer se diploma o završenom Tečaju priznavala kao položen stručni ispit. Sedam uposlenika koji su se spremali da postanu arhivisti u Arhivu BiH pohađali su šestomjesečni arhivski tečaj za arhivske radnike sa visokom školskom spremom koji je djelovao pri Arhivu Srbije u Beogradu.¹⁴

Kandidati koji su stekli naučno zvanje magistar i doktor bili su oslobođeni obaveze polaganja stručnih arhivističkih ispita. Arhivisti koji su proveli više od deset godina u arhivskoj struci, a svojim radom su se dokazali da su osposobljeni za poslove arhiviste takođe su u jednom periodu bili oslobođeni od polaganja stručnog arhivističkog ispita.

U Arhivu BiH 13 arhivista je polagalo stručni arhivistički ispit, 7 je pohađalo tečaj u Beogradu, 1 je magistar arhivistike pa je oslobođen ove obaveze, jednoj arhivistici je priznat ispit dok za petoro nije poznato da li su polagali stručni arhivistički ispit.¹⁵

Položeni pripravnički i stručni ispit arhivistima su donosili i izvjesnu materijalnu nadoknadu, jer su kandidati dobijali veći broj bodova za obračun plaće.

U Bosni i Hercegovini su se od 1965. godine redovno održavala godišnja arhivska savjetovanja koja su nakon šestogodišnjeg prekida zbog rata, 1992- 1995. i poratnih prilika obnovljena tek 1997. godine.

Domaćin savjetovanja, u pravilu, svake godine je bio drugi arhiv. Arhivisti iz Arhiva BiH su svojim stručnim i teoretskim priložima dali veliki doprinos značaju ovih

¹⁴ Od 7 arhivista koji su završili arhivistički tečaj dva nisu radila u Arhivu BiH niti u arhivskoj struci, a jedan je radio samo dva mjeseca u Arhivu BiH.

¹⁵ Polaganje stručnih i državnih ispita nakon 2002. godine. nije u nadležnosti Arhiva BiH. Agencija za državnu službu Bosne i hercegovine organizira polaganje ispita, a procedura se provodi prilikom primanja kandidata u državnu službu. Ukinuta su i stručna zvanja a arhivisti su svrstani u tri kategorije državnih službenika: stručni saradnik, viši stručni saradnik i stručni savjetnik. Za svaku od ovih kategorija prema Pravilniku. Agencije predviđena je posebna konkursna procedura.

republičkih savjetovanja. Svi prilozi saopćenii na godišnjim savjetovanjima objavljavani su u arhivskom časopisu *Glasnik arhivai i Duštva oarhivskih radni BiH*.¹⁶

U Tuzli se već 19 godina u organizaciji Arhiva Tuzla održava godišnje savjetovanje pod nazivom *Arhivska praksa*, koje je zbog tema i učesnika preraslo u međunarodno arhivsko savjetovanje. Arhivisti Arhiva BiH su redovni i aktivni učesnici na ovim savjetovanjima. Sva saopćenja sa ovih savjetovanja već devet godina objavljuju se u časopisu *Arhivska praksa*, koji izdaje Arhiv tuzlanskog kantona u Tuzli.

*Godišnja savjetovanja su bila stjecište i izvorište spoznaja aktuelne tematike arhivske teorije i prakse, zakonske regulative i statusnih pitanja arhivske djelatnosti, tehničko-tehnoloških i drugih inovacija, suvremene informatike, novih dostignuća u restauraciji i laminaciji i sl.*¹⁷

Savezna i međurepublička savjetovanja koja su se održavala u SFRJ do 1991. godine za arhiviste iz Arhiva BiH su bili adresa na kojoj su upotpunjavali svoja teoretska znanja, a i sami su redovno, svojim stručnim priložima, na njima učestvovali.

Permanently obrazovanje arhivista uz rad i za vrijeme rada u Arhivu BiH je bila radna obaveza. Arhivistima je bilo omogućeno da u okviru svojih radnih obaveza dio radnog vremena upotrijebe za stručni ili znanstveni rad. Mogli su da jedan sat dnevno utroše na svoje usavršavanje, posebno na praćenje stručne literature, učenje stranih jezika, naročito njemačkog.¹⁸

Arhivisti zaposleni u Arhivu BiH su se osposobljavali putem povremenih kratkotrajnih boravaka u razvijenijim arhivskim centrima u bivšoj SFRJ, a bili su povremeno angažirani i arhivisti iz Arhiva Srbije da arhivistima u Arhivu BiH prenesu praktična znanja u vezi sa izradom analitičkih inventara.

Nikad ni jedan arhivist iz Arhiva BiH nije bio na specijalizaciji u nekom stranom arhivu osim što su dvije arhivistice provele po dva mjeseca u Državnom arhivu u Zagrebu 1962. godine i u Beogradu 1963. kako bi se upoznale sa tamošnjom arhivskom strukom i arhivskom praksom.

Povremeno su arhivisti iz BiH boravili u arhivima u svijetu (Beč, Budimpešta) ali kao istraživači jer Arhiv nije nikad imao mogućnost da mladog arhivistu uputi na školovanje u stranu zemlju.

Stručni kolegiji koji su redovno održavani u Arhivu BiH bili su prilika da naši arhivisti saznaju na čemu im kolege rade i da razmijene mišljenja i stručna iskustva.

Stručna zvanja viši arhivist i arhivski savjetnik sticala su se, kao i u ostalim arhivima u BiH, na temelju Samoupravnog sporazuma o sticanju viših zvanja u arhivskoj struci u skladu sa za to određenom uvjetima.¹⁹

¹⁶ Prvi broj *Glasnika* objavljen je 1962. kao *Glasnik arhiva i Društva arhivista BiH*. Kasnije je promijenio naziv u *Glasnik arhiva i društva arhivskih radnika BiH*. Izlazio je godišnje, često kao dvobroj. Posljednji, 36. broj objavljen je 2003. godine.

¹⁷ M. Kovačević, *Stručna zvanja i stručno osposobljavanje radnika i pripravnika u Bosni i Hercegovini*, *Arhivist XXXIII, 1-2, 1983.*, (182-184).

¹⁸ Među najznačajnije fondove u Arhivu BiH spadaju oni nastali u periodu austrougarske okupacije (1878.- 1918.) : *Privatna pisma, Zajedničko ministarstvo finansija-Odjeljenje za Bosnu i Hercegovinu i zemaljska vlada za Bosnu i Hercegovinu*. Najveći dio ove građe pisan je na njemačkom jeziku.

¹⁹ Kao nap. 12.

ZAKLJUČAK

Tokom 60 godina u Arhivu BiH duže ili kraće vrijeme radilo je 29 arhivista. Oni su svojim znanjem, i radnim zalaganjem, uz ostalo arhivsko osoblje, dali veliki doprinos razvoju cjelokupne arhivske službe kako u Arhivu BiH tako i u Bosni i Hercegovini.

Arhivisti su sredili i obradili na stotine arhivskih fondova te na taj način omogućili da se arhivska građa pohranjena u Arhivu BiH može koristiti u naučne ili druge svrhe.

Arhiv BiH je smješten na četiri lokacij u nenamjenskim prostorijama pa je posao kako na sređivanju tako i izdavanju građe za korištenje fizički zahtijevan posao koji su povremeno radili i arhivisti.

Arhivisti u Arhivu BiH su redovno učestvovali sa svojim priložima na svim republičkim i saveznim savjetovanjima a povremeno na svjetskim kongresima arhivista.

LITERATURA

- *Sl. list NR BiH, broj 55/47.*
- *Grupa autora, Vodič Arhiva Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 1987.*
- *Isović, K., Državni arhiv Narodne republike Bosne i Hercegovine (Osnivanje, rad i stanje) u Glasnik arhiva i društva arhivista, knj. I, Sarajevo, 1961.*
- *Radosavljević, E. Instrukcije Zemaljske vlade za BiH iz 1909. godine za izlučivanje bezvrijednog materijala iz registratura, u Glasnik arhiva i društva arhivskih radnika BiH, XXV, Sarajevo, 1981., 73-81.*
- *Kovačević, M., Stručna zvanja i stručno osposobljavanje arhivskih radnika i pripravnika u Bosni i Hercegovini, u Arhivist, XXXII, Beograd, 1983.*
- *Kožar, A., Arhivski kadrovi, u Glasnik Arhiva i Društva arhivskih radnika Bosne i Hercegovine, XXXV 1998/99. Sarajevo.*
- *Izvjestaj o Radu Arhiva BiH za 2005. godinu.*

SUMMARY

60 YEARS OF ARCHIVE OF BOSNIA AND HERZEGOVINA AND ITS ARCHIVISTS

Archive of Bosnia and Herzegovina was founded in 1947. At early stages there was not a single educated archivist working in this institution, but during the period of sixty years, generations of archivists gave a tremendous contribution in development of this significant cultural establishment, in theoretical as well as in practical approach. Their work is also a great contribution to wholesome development of archivist knowledge in Bosnia and Herzegovina.

This article refers to archivists in Archive of Bosnia and Herzegovina since it was founded in 1947, until the present day. Here is an analysis of their education, ways and possibilities of acquiring professional knowledge and getting higher clearance levels, as well as conditions of their work environment.